

Češi jsou stejně bohatí jako Italové

Pokud bude česká vláda rozumná, Česko může v ekonomické konvergenci k západní Evropě pokračovat i v příštích desetiletích

Martin Pánek
panek@tydenikeuro.cz

Česko dohnalo Itálii v průměrné ekonomické produkci. Je to o trochu složitější, nicméně i tento údaj hodně vypovídá o uplynulých 30 letech v těchto dvou zemích. Pro jejich srovnání je pak nejdůležitějším ukazatelem hrubý domácí produkt na hlavu v paritě kupní síly, ekonomicky řečeno, HDP per capita (PPP). V této souvislosti je pak otázkou, jak se v obou zemích projeví tlak na ekonomiku v důsledku ruské agrese na Ukrajině.

Hrubý domácí produkt představuje součet toho, co se v dané zemi za rok vyrobí ať v produktech, nebo ve službách včetně veřejné sféry. Stejně číslo se pak

dostane, pokud se spočítají všechny výdaje nebo příjmy v ekonomice – každý výdaj na jedné straně je na druhé něčí příjem. Samotné HDP jednotlivé země toho však příliš neříká. Tato veličina je zajímavá, pouze pokud se srovná síla daných ekonomik ať v pozitivních věcech – jak velký je nový trh, kam chce firma dodávat zboží –, nebo méně pozitivních – jak silná je daná země vojensky.

Pro život běžných lidí je zajímavější HDP na hlavu, tedy HDP dané země dělené počtem obyvatel – kolik „vydělá“ průměrně její občan za rok. V tomto ukazateli jsou také příjmy firem nebo vlády, v žádném případě však neznamená, že občan má tuto částku na účtu. Až na výjimečné a časově omezené případy lze HDP na hlavu použít ke srovnání ekonomické výkonnosti zemí, tudíž i toho, jak jsou bohaté. HDP per capita ukazuje, která je na tom ekonomicky lépe nebo hůře než Česko.

Na výši HDP na hlavu závisí mnoho dalších veličin – například kvalita stravy, zdravotnictví či vlády, kvantita a kvalita volného času, střední délka dožití nebo ekonomická nerovnost. Proč se v supermarketech ceny příliš neliší, zato v restauracích jsou v západní Evropě nebo USA mnohem vyšší než v Česku, ale ve východní Evropě nebo většině Asie daleko nižší?

Dlouhých 30 let

Ekonomové rozlišují obchodovatelné a neobchodovatelné statky. Ty první lze převézt z jednoho místa na druhé, čímž podléhají globálnímu zákonu jedné ceny, typicky zboží v supermarketech. Ty druhé převézt nelze nebo je tento převoz drahý, například služby. Italského kadeřníka by za cenu velkých nákladů bylo možné převézt do Česka, ale benátskou kavárnu s výhledem na Dóžecí palác nikoli.

Neobchodovatelné statky proto podléhají globálnímu zákonu jedné ceny jen

velmi málo. Podléhají lokálnímu zákonu jedné ceny. Zatímco pivo v plechovce v supermarketu stojí všude na světě přibližně stejně, cena točeného piva v restauraci je přibližně stejná pouze lokálně. A protože Češi sice mají nižší nominální mzdy, ale levnější pivo v restauraci, musí se pro srovnání relativního bohatství Čecha a Itala opravit HDP na hlavu paritou kupní síly. Ta říká, jakou kupní sílu má výplata v dané zemi.

Data použitá v grafu Srovnání českého a italského HDP na hlavu v paritě kupní síly v letech 1990 až 2020 pocházejí od Světové banky, ale jiné zdroje, například Eurostat nebo Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), říkají totéž: Česko dohnalo v této metrice Itálii a předežene ji zřejmě v roce 2022.

Této zprávě se nechce věřit. V devadesátých letech jezdili Češi starou škodovkou do Itálie a připadala jim úplně jiná než Česko. Že by zašla do restaurace, na to neměla česká rodina na takové letní dovolené ani pomyslení. Třicet let je však dlouhá doba a složené úročení jednou z nejmocnějších sil na světě.

Pokud ekonomika roste dvouprocentní rychlostí za rok, její HDP se za 35 let zdvojnásobí. Pokud tříprocentní, pak za 23 let. Zatímco česká ekonomika navzdory dlouhé recesi okolo roku 2010 od listopadu 1989 poměrně dynamicky rostla, té italské se zejména ve druhé polovině uplynulých 30 let příliš nedařilo (viz graf *Italský HDP na hlavu*).

Sever a jih

Tvrzení, že italská ekonomika „nevzkvétá“, však nebere v úvahu jeden

Zatímco česká ekonomika od listopadu 1989 poměrně dynamicky rostla, té italské se zejména ve druhé polovině uplynulých 30 let příliš nedařilo.

z nejdůležitějších národohospodářských a sociologických fenoménů v Evropě: obrovský rozdíl mezi severem a jihem Itálie. Zatímco sever patří k nejbohatším evropským regionům, táhne ho růst Milána nebo Turína a lze ho ekonomicky srovnat s jižním Německem, jih má poloviční HDP na hlavu a například region Apulie („podpatek“ italské kozačky) jej má srovnatelný s českým (viz mapu *HDP italských regionů na hlavu v paritě kupní síly*).

Neznamená to, že Ital ze severu se má dvakrát lépe než z jihu, neboť zmíněný efekt rozdílů v cenách služeb funguje i uvnitř států – proto jsou na severu Itálie dražší než na jihu. Ale pro Čechy, kteří žijí v zemi, jež je i na evropské poměry celkem homogenní, co se týče mezd a bohatství, je takový vnitrozemský rozdíl stěží představitelný.

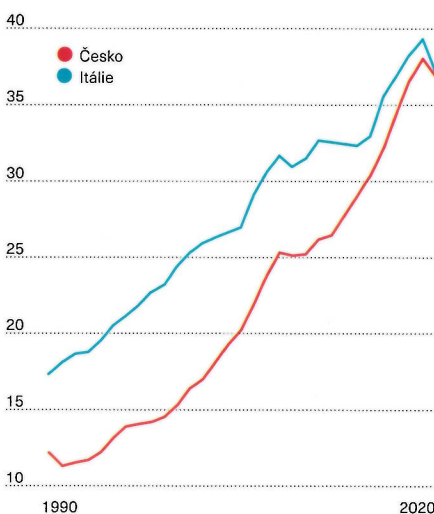
Z toho vyplývá zatrpklost severu vůči jihu a naopak, zesílená například tím, že jih je příjemcem migrantů z Afriky a Blízkého východu, migrací Italů z jihu na sever či úspěchem politické strany Liga severu. Pokud Češi chtějí zažít, jaké to je žít v západní zemi za stejné nebo nižší ceny jako v Česku, měli by jet na jih Itálie. Navíc dostanou skvělou

italskou kuchyni a teplé Jónské moře. Pokud však chtějí do Milána za fotballem nebo za módou, neměla by je zmást průměrná čísla za celou Itálii a měli by se připravit na ceny jako ve Vídni nebo v Bruselu.

Česká ekonomika však od listopadu 1989 nepředechnala pouze tu italskou. V HDP na hlavu v paritě kupní síly je na tom také lépe než Řecko, Portugalsko, Španělsko nebo Slovinsko. Jak to bude dále, záleží na české hospodářské a měnové politice. Pokud bude česká vláda rozumná a bude vycházet firmám vstříc, Česko může v ekonomické konvergenci k západní Evropě pokračovat i v příštích desetiletích.

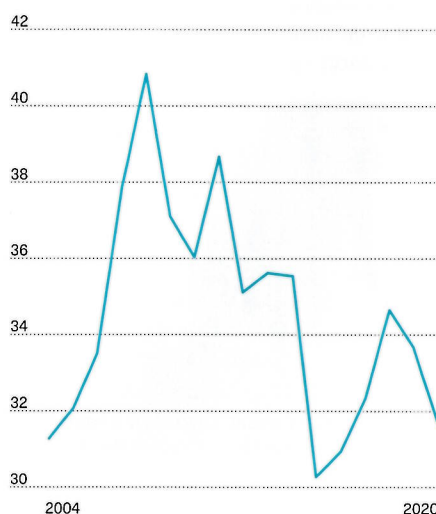
Česká národní banka musí dostat inflaci pod kontrolu a provádět zodpovědnou měnovou politiku, stejně jako v uplynulých 30 letech. Na legislativu Evropské unie má Česko pouze malý vliv, ale i ta ovlivňuje jeho hospodářský růst. Na žebříčku evropských zemí dle HDP na hlavu v paritě kupní síly je před ním například Malta, Velká Británie a Francie. Na případné dohnání posledních dvou jmenovaných zemí si však bude muset ještě dlouho počkat. ●

Srovnání českého a italského HDP
(na hlavu v paritě kupní síly, 1990–2020)

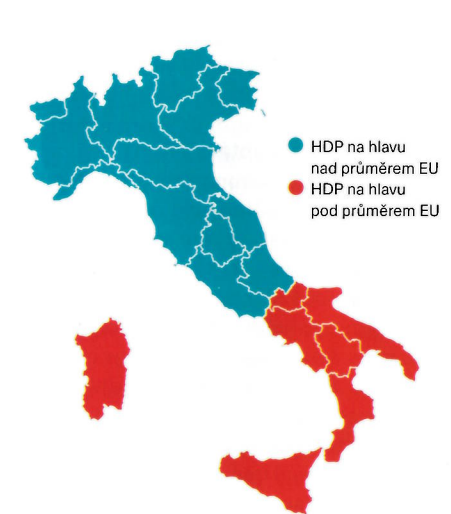
ZDROJ: SVĚTOVÁ BANKA

Italský HDP na hlavu
(neupraveno o paritu kupní síly)

ZDROJ: SVĚTOVÁ BANKA

HDP italských regionů
(na hlavu v paritě kupní síly)

ZDROJ: EUROSTAT